

посібник для студентів та магістрантів вищої школи. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 55 с.

12. <http://www.casemethod.ru/base1.php?tbl=artikel&id=4> // Howard Husock – Director, Case Program, John F. Kennedy School of Government, Harvard University. Kirsten O. Lundberg. Senior case writer, John F. Kennedy School of Government, Harvard University.

Осадченко И.И.

ДИДАКТИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ СИТУАЦИОННОЙ МЕТОДИКИ ОБУЧЕНИЯ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

В статье на основе анализа теоретических и практических приобретений обобщены дидактические проблемы применения ситуационной методики обучения в высших учебных заведениях. Выделенные проблемы сгруппированы по трём уровням: украино-адаптационным, дидактическо-психологическим и методическим, каждый из которых, одновременно имеют свои проявления и характеристики.

Ключовые слова: ситуационная методика обучения; дидактические проблемы; кейс-метод; метод конкретных ситуаций.

Osadchenko I.I.

DIDACTIC PROBLEMS OF THE SITUATIONAL TRAINING TECHNIQUE APPLICATION IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

The didactic problems of situational training technique application in higher educational establishments on the basis of theoretical and practical heritages analysis are generalized in the article. The designated problems are grouped in three levels: Ukrainian-adaptable, didactic-psychological and methodical, each one of which, at the same time, has its own displays and characteristics.

Key words: situational training technique; didactic problems; case – method; method of concrete situations.

УДК 378.147

Русалкіна Л.Г.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ УМІНЬ АНГЛОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Статтю присвячено проблемі формування практичних навичок та вмінь англomовного ділового спілкування у студентів вищих медичних навчальних закладів у процесі їх професійної підготовки, принципам та методиці цього процесу.

Ключові слова: ділове спілкування, навички, вміння

Міжнародні контакти та новітні технології, що швидко розвиваються та дозволяють оперативне отримання та обмін інформацією, потребують підготовки фахівців, які володіють іноземною мовою на рівні ділового спілкування. Настає потреба не тільки не обмежує рівень володіння іноземною мовою, потребуючи знання спеціальної термінології, але й передбачає вміння користуватися нею у її соціально-професійному середовищі, що, у свою чергу, неможливо без міжкультурної комунікації. Відсутність знань щодо ведення професійного діалогу, етикету ділових відносин може завадити досягненню мети даної комунікації. Для успішних професійних контактів необхідні як добрі знання мови, так і розуміння екстралінгвістичної ситуації та культури соціально-економічних відносин.

Болонський процес надав нового імпульсу проблемі ефективного навчання іноземної мови фахівців, що проходять професійну підготовку у вищій школі. У свою чергу, це актуалізує проблему модернізації змісту освіти у вищих навчальних закладах. Загальна

європейська тенденція визначає необхідність подолання мовних бар'єрів і культурних розмежувань, підготовки усіх європейців (to equip all Europeans) для співпраці не лише в освіті, культурі та науці, але також у галузі медицини [1].

Оволодіння професійно-орієнтованою англійською мовою має забезпечити спеціалістам можливість спілкування у професійно-трудої, адміністративно-правовій сферах у відповідних соціально-комунікативних ролях, які вимагатимуть використання ділової англійської мови (BE) та англійської мови для спеціальних цілей (ESP).

Розробкам ефективної системи професійно-орієнтованого навчання іноземних мов присвячено чимало досліджень вітчизняних (Л.І.Іванова, В.Д.Борщовецька, О.В.Пенькова, Д.В.Бубнова, Т.С.Серова, О.Б.Тарнопольський, В.В.Титова, Г.А.Чередниченко, С.К.Фоломкіна, М.Падура, Т.Череповська, Н.Скрипник, Т.М.Корж, Т.В.Караєва, Н.В.Ягельська, Л.Я.Личко, О.Ярмоленко) і зарубіжних авторів (Т.Dudley-Evans, Т.Hutchinson, A.Waters, С.Kennedy, Р.С.Robinson). Професійно-орієнтоване навчання мови, зокрема мови для ділового спілкування, є найбільш придатним для залучення користувачів мови до сфери їхньої майбутньої практичної діяльності та формування професійних умінь та навичок.

Основною метою нашої роботи є формування умінь англомовного ділового спілкування у процесі професійної підготовки майбутніх лікарів.

Ефективне ділове спілкування лікаря передбачає уміння зрозуміти та адекватно зреагувати на потребу пацієнта або колеги. Наприклад, обговорити складний діагноз, методи лікування або застосування нових лікарських засобів та грамотно відповісти на запитання з професійної точки зору. Також у діловому спілкуванні вкрай важливим є формування наступних умінь:

- приймати участь у конференціях;
- проводити переговори, аргументовано висловлювати свою точку зору;
- спілкуватися з колегами;
- читати фахову літературу іноземною мовою;
- прийняти, зустріти пацієнта;
- інформувати про діагноз і дати роз'яснення;
- дослідити пацієнта;
- призначити лікування та запевнити у його ефективності.

Іншомовне (англомовне) ділове спілкування – це процес взаємодії ділових партнерів, спрямований на досягнення предметної цілі спілкування з дотриманням формально-рольових принципів взаємодії і з урахуванням конвенціональних обмежень, що містить у собі обмін інформацією, розробку єдиної стратегії взаємодії, сприйняття і розуміння іноземного партнера по спілкуванню [5].

Під формуванням умінь англомовного ділового спілкування майбутніх лікарів розуміємо цілісний процес засвоєння та закріплення загально-теоретичних і спеціальних знань, умінь та навичок, що є необхідними для ефективної роботи в професійному середовищі, результатом цього процесу вважається сформованість у студентів умінь проводити таке спілкування.

Проблема формування вмінь англомовного ділового спілкування є недостатньо опрацьованою, за виключенням робіт, що з'явилися за останнє десятиріччя. До них можна віднести дисертаційні дослідження В. О. Федосова, Г.О. Масликової, Мітра Міталі, Н.Б. Ішханян, Т.М. Астафурової, В.В. Сафонової, Л.І. Харченкової. Крім того, процес формування вмінь англомовного ділового спілкування у майбутніх лікарів не набув належного відображення в педагогічній літературі.

Основним питанням, що стоїть перед сучасними викладачами та методистами, зацікавленими в розвитку комунікативної компетенції студентів-медиків, яким чином слід орієнтувати майбутніх лікарів на пріоритетність ділового спілкування в процесі вивчення англійської мови, сформувати знання та розвинути вміння, необхідні для майбутньої професійної діяльності, тобто оволодіти системою понять, існуючих в іншій мовній середі та

культури, беручи при цьому за основу для порівняння власну. У зв'язку з цим з'являється необхідність перегляду навчальних тем та ситуативних завдань, тобто зміна змісту навчання та методики викладання, яка б могла забезпечити застосування англійської мови у процесі професійної підготовки студентів медичного ВНЗ.

Навчання іноземної мови виступає складовою частиною освітнього процесу у вищому медичному навчальному закладі, основними цілями якого є:

- 1) формування навичок практичного володіння іноземною мовою як другим засобом спілкування у сфері професійної діяльності;
- 2) формування у студентів, майбутніх фахівців, навичок самостійної роботи з іноземної мови [2];
- 3) розвиток мовної особистості фахівця;
- 4) підвищення якості професійної підготовки за допомогою іноземної мови;
- 5) розширення загального світогляду, підвищення рівня культури;
- 6) розвиток культури спілкування, мислення;
- 7) формування міжкультурної компетенції [4].

Але якщо як головну мету навчання іноземної мови виділити формування саме мовленнєвої компетенції і у зв'язку з цією метою поновити зміст навчально-методичного комплексу, наповнивши його професійним змістом, тоді ця мета буде визначати спрямованість процесу навчання, в якому поряд із професійними технологіями використовують інноваційні, що дозволяють максимально використовувати можливості іноземної мови при формуванні мовленнєвої компетенції.

Традиційна система підготовки з іноземної мови майбутніх лікарів базується переважно на засвоєнні певного обсягу знань, передбаченого навчальним планом і навчальними програмами того чи того факультету. Традиційна схема організації навчання іноземної мови, обмеженого регламентом практичного заняття, коли виконуються нецікаві для студента справи та він не відчуває зв'язку своєї роботи на занятті з майбутньою професійною діяльністю, з одного боку, та ставлення до студента як до об'єкта педагогічного впливу, з іншого боку, обмежують розвиток ініціативи, самостійності, творчості та, зрештою, мотивації з боку студента.

Орієнтація навчання на інформативний бік та недооцінка процесуального боку призводить до того, що більшість випускників після закінчення вищого навчального закладу рідко зорієнтовані на подальшу самоосвіту та професійне самовдосконалення засобами іншомовної фахової літератури як через недостатній обсяг знань з іноземної медичної підмови, так і через відсутність умінь пошуку, аналізу та інтерпретації іншомовної наукової інформації.

Приведення медичної галузі до міжнародних стандартів можливе за умови підготовки нової генерації фахівців з професійним володінням не тільки своєю спеціальністю, а й іноземними мовами.

Володіння іноземною мовою для медичного спеціаліста стає значущою особистісною характеристикою, що передбачає здатність вступати в ділову комунікацію іноземною мовою в професійній та суспільній сферах, дає можливість вдосконалювати свій професійний та культурний рівень, а також створювати установку на творчий підхід до майбутньої професійної діяльності [3].

Вивчення іноземної мови Л.В.Щерба називав "практичною школою діалектики", розуміючи під цим рухливість та умовність зв'язку між поняттям та символом, що його виражає. Саме у цій діалектиці він бачив шлях формування у тих, що навчаються, абстрактних мовних уявлень, абстрактного мислення, діалектичного розуміння мовної реальності, не заперечуючи при цьому важливості мовленнєвої імітації та довільного запам'ятовування. Л.В.Щерба одним із перших висунув тезу про необхідність інтелектуального навантаження майбутніх спеціалістів на заняттях з іноземної мови, довівши, що можливо в єдності розвивати мислення, уяву, пам'ять та мовлення [7].

Набуття сукупності вмінь іншомовного ділового спілкування означає здатність до накопичення знань та їх застосування у власному практичному досвіді при спілкуванні із зарубіжними партнерами, що є особливо актуальним при підготовці спеціалістів в умовах бурхливого розвитку міжнародних економічних відносин.

Практика викладання у медичному ВНЗ показує, що в умовах чітко лімітованого терміну навчання (I і II курси) розраховувати на розвиток умінь студентів з усіх видів мовленнєвої діяльності неможливо. В житті більшість фахівців мають потребу в розвитку вміння читати, розуміти спеціальну літературу і використовувати іноземну мову як засіб спілкування. Тобто розвиток комунікативної компетенції виступає невід'ємною складовою процесу навчання.

З метою аналізу стану формування вмінь професійного англomовного спілкування у студентів вищих медичних навчальних закладів нами було проведено анкетування студентів-медиків, що вивчають іноземну (англійську) мову на I-II курсах, щодо виявлення їхнього ставлення до необхідності формування вмінь професійного англomовного спілкування.

Наведемо деякі приклади. Зокрема, аналіз відповідей на запитання “Які види роботи, на Вашу думку, могли б сприяти більш ефективному оволодінню уміннями та навичками англomовного ділового спілкування?” засвідчив, що 68% опитуваних вважають проведення заняття виключно іноземною мовою провідним фактором до підвищення ефективності навчального процесу. Чималий відсоток студентів (15%) підтримує більш широке використання рольових та ділових ігор на іноземній мові. Спілкування з носіями мови та підключення до навчального процесу аудіо- та відеоматеріалів стали пріоритетом решти опитуваних, 9% та 8% відповідно.

На запитання “У яких видах професійної діяльності уміння ділового спілкування знадобляться Вам більш за все?” 28% респондентів назвали галузі, що включають у себе професійну діяльність фахівця у сфері охорони здоров'я – проведення ділових перемов, бесіду з колегами, виступи з доповідями та презентаціями. 53% студентів у використанні вмінь ділового англomовного спілкування надали перевагу таким видам професійної діяльності, як: огляд пацієнта, написання документації, проведення телефонних перемов. Інші 12% респондентів розглядають як найбільш актуальні сфери використання вмінь ділового спілкування – обговорення умов співпраці з іноземними партнерами та проведення ділових перемов. Не змогли вказати конкретний вид професійної діяльності 7% опитуваних.

Отже, анкетування студентів-медиків, що вивчають англійську мову в медичному вищому навчальному закладі, засвідчило, що переважна більшість майбутніх лікарів усвідомлює необхідність розвитку вмінь та навичок англomовного ділового спілкування, проте не всі респонденти чітко розуміють реальні мотивації цього процесу.

Одержані результати анкетування показали, що студенти-медики не мають чіткого уявлення про особливості англomовного фахового ділового спілкування, не усвідомлюють в повній мірі важливості володіння англomовним діловим спілкуванням та не виявляють суб'єктивно-особистісної зацікавленості у розвитку умінь професійного англomовного спілкування. Означене не забезпечує повноцінної професійної іншомовної підготовки майбутніх лікарів та диктує необхідність удосконалення змісту такої навчальної дисципліни, як “Іноземна (англійська) мова” у вищих медичних навчальних закладах з метою орієнтації на збільшення уваги до розвитку вмінь усного професійного спілкування іноземною (англійською) мовою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Common European Framework of Reference for Language: Learning, Teaching, Assessment. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 260 p.
2. Гончаренко С. У., Ничкало Н. Г., Петренко В. Л. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика /АПН України; Ін-т педагогіки і психології професійної освіти; Технологічний ун-т Поділля. –Хмельницький: ТУП, 2002. – 376 с.
3. Ефремова Е.Ф. К вопросу о специфике содержания иноязычной подготовки студентов медицинского ВУЗа. – М.: Высшее образование сегодня, №10, 2008. – 61 с.

4. Програма розвитку медсестринства України (2005-2010 рр.)/Медична освіта. – №1, 2006. – С. 14-21.
5. Самоухина Н.В. Психология и педагогика профессиональной деятельности. – М.: Экмос, 1999. – 352 с.
6. Щерба Л.В. Преподавание иностранного языка в школе: Общие вопросы методики. – М.: Педагогика, 1947. – 230 с.

Русалкина Л.Г.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ УМЕНИЙ АНГЛОЯЗЫЧНОГО ОБЩЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ

Статья посвящена проблеме формирования практических навыков и умений англоязычного делового общения у студентов высших медицинских учебных заведений в процессе их профессиональной подготовки, принципам и методике этого процесса.

Ключевые слова: деловое общение, навыки, умения.

Rusalkina L.G.

THEORETICAL PRINCIPLES OF THE ENGLISH LANGUAGE COMMUNICATION SKILLS FORMATION IN THE PROCESS OF THE MEDICAL STUDENTS' PROFESSIONAL TRAINING

This article is devoted to the problem of practical skills and acquired habits formation in students of higher medical schools during their professional training, principles and methodology of this process.

Key words: business communication, skills, acquired habits

УДК 371.13:004(043.3)

Саган О.В.

ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ КАРТИНИ СВІТУ ПЕДАГОГІВ ЗАСОБАМИ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті досліджено шляхи та перспективи фахової підготовки педагогів, зокрема проблему формування наукової картини світу засобами нових інформаційних технологій.

Ключові слова: наукова картина світу, нові інформаційні технології.

Аналіз досліджень та публікацій. У наукових дослідженнях приділяється значна увага професійній підготовці вчителів, а саме: теоретичним та методологічним засадам підготовки майбутніх учителів присвячені праці К.Авраменко, В.Бондаря, С.Гончаренка, О.Савченко, В.Сухомлинського; питанням підготовки вчителя до використання інформаційних технологій у професійній діяльності – Н.Апатова, С.Гулько, О.Співаковського, А.Ясінського.

У контексті формування наукової картини світу педагогів цікавими є дослідження Кузьменка В., який розглядає цей феномен і як синтез знань про світ, і як основу теоретичного засвоєння або пізнання світу. Саме визначення цього вченого наукової картини світу особистості як “уяви, що виникає у людини внаслідок усвідомлення отриманих знань, упорядкування, узагальнення інформації на основі світосприйняття, світорозуміння та світовідчуття” [2: 220] стало основою для подальшого дослідження окресленої проблеми.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Огляд педагогічної літератури свідчить про те, що нові інформаційні технології не розглядалися як засіб формування наукової картини світу особистості, зокрема педагогів.

Метою даної статті є окреслення шляхів формування наукової картини світу вчителів через використання нових інформаційних технологій.

Постановка завдання. Проаналізувати існуючі підходи до формування наукової картини світу особистості, визначити шляхи вирішення окресленої проблеми засобами нових інформаційних технологій.